

בטחונה ומנוחתה של התשובה

“The Strive for Perfection is Perfection”- Teshuva: The Only Way to “Peace of Mind”

1. הראי"ה קוק, אורות התשובה, ה, ו

מבלעדי מחשבת התשובה, מנוחתה **ובטחונה**, לא יוכל האדם למצוא מנוח, והחיים הרוחניים לא יוכלו להתפתח בעולם. החוש המוסרי תובע מהאדם את הצדק והטוב, את השלמות, - והשלמות המוסרית כמה רחוקה היא מהאדם להגשימה בפועל, וכמה כחו חלש לכוון מעשיו אל הטוהר של אידיאל הצדק הגמור!

ואיך ישאף אל מה שאיננו ביכלתו כלל? לזאת התשובה היא **טבעית** לאדם, - והיא משלימתו. אם האדם עלול תמיד למכשול, להיות פוגם בצדק ובמוסר, אין זה פוגם את שלמותו, מאחר שעיקר יסוד השלמות שלו היא **העריגה והחפץ הקבוע אל השלמות**. והחפץ הזה הוא יסוד התשובה, שהיא מנצחת תמיד על דרכו בחיים ומשלימתו באמת.

2. הרמב"ם, ספר מורה הנבוכים חלק ג פרק לו

וכן צונו להתפלל אליו ולהתחנן לו ולצעוק לפניו בעת צרה, ומבואר הוא שהתשובה ג"כ מזה הכלל, ר"ל מן הדעות אשר לא יסודר מציאות אנשי התורה אלא בהאמין אותם, שאי אפשר לשום אדם שלא יחטא ויפשע, אם שיסכל בדעת שיבחרהו או מדה והיא בלתי נבחרת באמת או לתגבורת תאוה או כעס, ולו יאמין האדם שלא יוכל לתקן זה המעות לעולם, היה מתמיד על טעותו ואפשר שהיה מוסיף במריו אחר שלא נשארה לו תחבולה, אך עם אמונת התשובה יתקן וישוב לטוב שבעניינים ויותר שלם ממה שהיה קודם שיחטא, ולזה רבו המעשים המקיימים זה הדעת האמתי המועיל מאד, ר"ל הוידוים והקרבות על השגות וכן על קצת הזדונות, והתעניות, והענין הכולל לתשובה מכל חטא לסור ממנו, זאת היא תכלית זה הדעת, ואלו כולם תועלתם מבוארת:

3. הראי"ה קוק, אורות התשובה, יב, י

השפעת התשובה על מהלכי הרוח החיים והמעשה בכלל - התשובה היא חדוש החיים. אי אפשר לתשובה שלא תשנה את ערך החיים כולם כשהחיים נמשכים...

4. הראי"ה קוק, עין איה שבת ט, קלא על מסכת שבת דף פט ע"ב

[“לכו נא ונִכְחָה יאמר ה', אִם יְהִי חֲטָאֵיְכֶם כְּשֵׁנִים, כְּשֵׁלֵג יִלְבִּינוּ, אִם נִאֲדִימו כְּתוֹלַע כְּצֶמֶר יְהִיו. ” (ישעיהו א, יח)], “כשנים”, “כשני” מיבעי ליה? אמר רבי יצחק, אמר הקב"ה לישראל, אם יהיו חטאיכם כשנים הללו **סדורות ובאות מששת ימי בראשית ועד עכשיו**, “כשלג ילבינו”. תקפה של תשובה היא מגעת לא רק בחטאים **מקריים**, שהם יותר קרובים לשגגה ממה שהם קרובים לזדון, אלא בעיקר הדבר מתגלה אור התשובה בהחטאים השטתיים, המהלכים מהלך של חיים סדוריים, שהרגילות החמרית והרוחנית גם יחד **מיאשת** את כל אפשרות של תשובה מהם, בא דבר ד' לאמר, שלא כן הדבר, שרק מורד לב הוא להיות נאחזים בסדור מוטבע, לאמר שנגד טבע האדם ונגד טבע החברה האנושית היא התשובה. כי אדיר ואמיץ הוא כחה של תשובה, אשר בידו להפוך סדרים מושרשים. גם אם שנים רבות, גם אם תקופות של דורות יעברו על החטאים המסודרים, וגם אם יהיו **סדורות ובאות כשנים הללו, מששת ימי בראשית עד עכשיו**, “כשלג ילבינו”.

5. רמב"ם הלכות תשובה, פרק ד, הלכה ב-ג, ומתן חמשה דברים הנועלים דרכי התשובה בפני

עושיהן, ואלו הן: (א) הפורש מן הצבור, לפי שבזמן שיעשו תשובה לא יהיה עמהן ואינו זוכה עמהן בזכות שעושיהן, (ב) והחולק על דברי חכמים, לפי שמחלוקתו גורמת לו לפרוש מהן ואינו יודע דרכי התשובה, (ג) והמלעיג על המצות, שכיון שנתבוזו בעיניו אינו רודף אחריהן ולא עושן ואם לא יעשה במה יזכה, (ד) והמבזה רבותיו, שדבר זה גורם לו לדחפו ולטרדו כנחזי ובזמן שנטרד לא ימצא מלמד ומורה לו דרך האמת, (ה) והשונא את התוכחות שהרי לא הניח לו דרך תשובה, שהתוכחה גורמת לתשובה שבזמן שמודיעין לו לאדם חטאיו ומכלימין אותו חוזר בתשובה... **(הלכה ג)** - ומהם **חמשה דברים** העושה אותן **אי אפשר** לו שישוב בתשובה גמורה לפי שהם עונות שבין אדם לחבירו ואינו יודע חבירו שחטא לו כדי שיחזיר לו או ישאל ממנו למחול לו...

6. רמב"ם הלכות שם, פרק ג, הלכה יד- כל אחד ואחד מעשרים וארבעה אנשים אלו שמנינו, אע"פ

שהן מישראל **אין להם חלק לעוה"ב**... במה דברים אמורים שכל אחד מאלו אין לו חלק לעוה"ב? כשמת בלא תשובה, אבל אם שב מרשעו ומת והוא בעל תשובה הרי זה מבני העולם הבא **שאין לך דבר שעומד בפני התשובה**, אפילו כפר בעיקר כל ימיו ובאחרונה שב יש לו חלק לעולם הבא שנאמר “שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו” (ישעיהו נז, יט). כל הרשעים והמומרים וכיוצא בהן שחזרו בתשובה בין בגלוי בין במטמוניות **מקבלין אותן** שנאמר “שובו בנים שובבים” (ירמיהו ג, כב), אע"פ שעדיין שובב הוא, שהרי בסתר שב ולא בגלוי מקבלין אותו בתשובה.

7. **הראי"ה קוק, אורות התשובה, יד, ג- כשבאים לשוב בתשובה צריכים לדעת שאין שום מניעה בדבר. אפילו אותם כ"ד הדברים המעכבים את התשובה, תיכף כשמבקשים ובאים לשוב עליהם שוב אינם מעכבים. ואין לבטל שום נטיה של תשובה, לא קטנה שבקטנות, מפני שפלותה, לומר שאין הרעיון הקטן ראוי לפי מדתו שהאדם משער את עצמו, ולא את הרעיון היותר גדול, לומר שהוא גבוה יותר מערכו. כי הכל עולה ומצטרף ביחד לקומה שלמה ועולם מלא של תשובה, שהוא יקר, גדול וקדום מכל העולמות האחרים.**

8. ר' צדוק הכהן מלובלין - פרי צדיק בראשית, פרשת מקץ

ומזה בא תקיפות ללב האדם וזהו דכתיב "ברוך ה' צורי" וכמו שאמרו (שיר השירים רבה ה', ב') מצינו שהקב"ה לבן של ישראל דכתיב (תהלים ע"ג, כ"ו) צור לבבי וחלקי אלהים לעולם. שה' יתברך שוכן בלב ישראל... כי צור לשון תקיפות, והיינו שה' יתברך נותן **תקיפות בלב הבעל תשובה**... היינו גם בדברים שנאמר **בזוה"ק** מרבי שמעון בר יוחאי **שאינו מועיל תשובה חס ושלום** (זוהר ח"א ר"ט ט ב) יש ממשלה להבעל תשובה לבטל זאת ולתקן... כענין הבת קול שיצא "שובו בנים שובבים חוץ מ'אחר' [אלישע בן אבויה] (מסכת חגיגה טו ע"א)", אף על פי כן היה ביכולתו לתקן על ידי תשובה, מפני שכן רצון ה' יתברך וכמו שכתבו בשל"ה ובספר ראשית חכמה שעל זה רמזו (פסחים פ"ו ב) "כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה חוץ מצא" (פסחים פו ע"ב).

9. **יחזקאל לג- (א) ויהי דבר ד' אלי לאמר: (ב) בן אדם דבר אל בני עמך ואמרת אליהם ארץ פי אביא עליה חרב ולקחו עם הארץ איש אחד מקציהם ונתנו אתו להם לצפה: (ג) וראה את החרב באה על הארץ ותקע בשופר וזהו היראת העם: (ד) ושמע השמע את קול השופר ולא נזהר ותבוא חרב ותקחהו דמו בראשו יהיה: (ו) והצפה פי וראה את החרב באה ולא תקע בשופר והעם לא נזהר ותבוא חרב ותקח מהם נפש הוא בעונו נלקח ודמו מיד הצפה אדרש:**

10. **במדבר י- (א) וידבר ד' אל משה לאמר: (ב) עשה לך שתי חצוצרות כסף מקשה תעשה אתם והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות: (ג) ותקעו בהן ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד: (ד) ואם באחת תקעו ונועדו אליך הנשיאים ראשי אלפי ישראל: (ה) ותקעתם תרועה ונסעו המחנות החגים קדמה: (ו) ותקעתם תרועה שנית ונסעו המחנות החגים תימנה תרועה ותקעו למסעייהם: (ז) ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תרועו... (ט) וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם והרעתם בחצוצרות ונזפרתם לפני ד' אלהיכם ונושעתם מאיביכם: (י) וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חודשכם ותקעתם בחצוצרות ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם אני ד' אלהיכם:**

11. **תהלים פרק מז- (ו) עלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר:**

12. **נחמיה ח, י-יא ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושתו מממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי חדות ד' היא מעוזכם: והלויים מחשים לכל העם לאמר הסו כי היום קדש ואל תעצבו:**

13. רמב"ם, הלכות תשובה פרק ג, הלכה ג

בכל שנה ושנה שוקלין עוונות כל אחד ואחד מבאי העולם עם זכיותיו, ביום טוב של ראש השנה.

14. **הראי"ה קוק, אורות הקודש א, סימן לט- צללי הספקות מתפשטים לפי אותה המדה שהאורה האלקית אינה תפוסה בפנימיות מהות החיים.**

15. **ישעיהו נט, ב- כי אם עונתיכם היו מבדלים בינכם לבין אלהיכם...**

16. **הרבי מנחם מנדל מקוצק- פעם אחת פנה הרבי מנחם מנדל מקוצק אל כמה אנשים נכבדים ושאל: "היכן נמצא אלוהים?" צחקו האנשים והשיבו: "בכל מקום – הרי נאמר 'מלא כל הארץ כבודו'!" אמר הרבי: "הקדוש ברוך הוא נמצא במקום שנותנים לו להיכנס."**

17. **הראי"ה קוק, מוסר אביך, פרק ג, ג, - הגאווה והענוה ומעמק שרשן בלב ובנפש**
ועם ידיעתו גודל מה שחסר לו מהשלמות, לא תמנעהו כלל משמח בהמעט שיש לו, שכיון שדעותיו ומדותיו הולכות על דרך חשבון האמת אין רעיון אחד מעכב את חברו כלל. אבל הסכל, שאינו מרגיל עצמו להבחין עניניו ע"פ האמת, אי-אפשר לו שישמח כ"א כשיצייר בדעתו שאין לו שום חסרון, וכיון שיצייר איזה חסרון בעצמו תתבלבל אצלו שמחתו אפי' ממה שראוי לשמוח בו, והוא מפני שאין שמחתו תלויה בידיעה אמיתית כ"א בציור דמיוני, וכיון שהדמיון מצייר לו חסרון, שוב אין לו מקום לשמחה... משא"כ הידיעה של השכל הצרוף, שנחלתו היא בלי מצרים דחוקים, ומניח כל דבר על מכונו, ואינו זו משמוח בחלקו הטוב עם עוצם כוספו למלאות חסרונותיו שמרגישים מאד. "וענוים יירשו ארץ והתענגו על רב שלום" (תה' לו, יא).

18. **קהלת ז, ה- כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא.**

19. ר' שמחה בונים מפשיסחא - עיקר האשמה של האדם אינם עצם החטאים. הנסיון עצום וכח האדם דל. האשמה הגדולה של האדם היא שהוא יכול בכל רגע לעשות תשובה ואינו עושה!